

**ეკონომიკური რეფორმა:
ანალიზი, პრობლემები,
პერსპექტივები**

**ცხოვრების დონის გაუმჯობესების ძირითადი
მიმართულებები საქართველოში**

ქეთევან შენგელია,
ეკონომიკის დოქტორი
ასოცირებული პროფესორი, სეუ

ანა ჯიქია
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

თუ რამდენად მაღალია მოსახლეობაში საშუალო კლასის წილი, იმდენად ძლიერია მისი გავლენა სახელმწიფოს სოციალურ-ეკონომიკურ პოლიტიკასა და განვითარების ვექტორზე. ამით ამ კლასს გარკვეული ისტორიული მისიაც აკისრია: არ დაუშვას პოლიტიკაში მარგინალური შეხედულების პოლიტიკური ძალები, რათა საფრთხე არ შეექმნას ქვეყნის პოლიტიკურ სტაბილურობას. ეს პრინციპი ირლვევა იქ, სადაც ადგილი აქვს საშუალო კლასის ისტორიული როლის დაკნინებას და იგნორირებას. მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის მაგალითი ადასტურებს, რომ რევოლუციები როგორც წესი ხდება იმ ქვეყნებში, სადაც დაკნინებულია საშუალო კლასის ფუნქცია ან მისი არ ესმით.

სახელმწიფომ საშუალო კლასის რაოდენობის ზრდას ძირითადად ორი მიმართულებით უნდა შეუწყოს ხელი: 1. მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებით, საგადასახადო სისტემის შემდგომი ლიბერალიზაციით; 2. მსხვილი ბიზნესის სოციალური პასუხისმგებლობის ამაღლებით.

საკვანძო სიტყვები: შემოსავლების უთანაბრობა; მცირე და საშუალო ბიზნესი; ბიზნესის სოციალური პასუხისმგებლობა; კეთილდღეობის დონე.

შესავალი

საქართველოში ბოლო პერიოდში მნიშვნელოვანი პროგრესული ძვრები შეინიშნება: საქონლისა და მომსახურების საშინაო ბაზრის გახსნა, უცხოური კაპიტალის და ახალი ტექნოლოგიების შემოსვლისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა, სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებში და ინტეგრაციულ გაერთიანებებში გაწევრიანება, საერთაშორისო პროექტებში მონაწილეობა, ასოცირების ხელშეკრულების გაფორმება ევროკავშირთან, ჩრდილო-ატლანტიკური ალიანსისაკენ სწრაფვა და სხვა¹. ეს ყველაფერი დადებითად აისახება ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე და ცხოვრების დონეზე, თუმცა იმისათვის, რომ ამ მოვლენათა სარგებელი მოსახლეობის ყველა ფენაზე აისახოს, დიდი შრომის გაწევრა საჭირო.

საქართველო ერთ-ერთი იმ ქვეყანათაგანია, სადაც დოვლათის უთანასწორო განაწილება ხდება. ყოფილ საბჭოთა ქვეყნებს შორისაც, ამ მხრივ ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი გვაქვს. მკვლევართა აზრით, ქვეყანაში საშუალო ფენის ჩამოყალიბებას ბევრი გარემოება უშლის ხელს. მათ შორისაა: მაღალი უმუშევრობა, ამავე დროს მოქმედი ბიზნესებიდან მიღებული შემოსავლები, ძირითადად საზოგადოების მდიდარ ფენაში ილექება.

საშუალო კლასის (ფენის) სიდიდეზე, მის პოზიციაზე მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული მთელი ქვეყნის განვითარების ვექტორი, სოციალურ-ეკონომიკური და სამართლებრივი ფონი. სამწუხაროდ საქართველოში ნაკლებ ყურადღებას უთმობენ მის ფორმირებას.

განვითარებულ საბაზრო ეკონომიკის ქვეყნებში სოციალურ სტრატეფიკაციას აღიარებული პროპორციები აქვს: საშუალო კლასის წილად უნდა მოდიოდეს მოსახლეობის 60-65 %, მდიდრების წილად –20 %, ხოლო ღარიბებისა არა უმეტეს 15-20 %. თუმცა დღევანდელი საქართველოს მოსახლეობის ამგვარი „სამფენოვანი“ სტრატეფიკაცია შორსაა აღნიშნულიდან.

სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით საქა-

¹ ქეთევან შენგელია, „გლობალური კომპანიების ზეგავლენა და საქართველოს პერსპექტივები“, ჟურნალი „ეკონომიკა, 2016 წ. გვ. 331-342.

რთველოში სულ 3 720 000 ადამიანი ცხოვრობს. აქედან 32 000 ადამიანის შემოსავალი წელიწადში 40 000 ლარზე მეტია და შედარებით მაღალშემოსავლიანად ითვლება, რაც მთლიანი მოსახლეობის მხოლოდ 0,8%-ს შეადგენს. რაც შეეხება დანარჩენ მოქალაქეებს, მათი შემოსავლები იმდენად მცირეა, რომ საკუთარი ჯანმრთელობის დაფინანსება და სადაზღვევო პაკეტების შეძენაც უჭირთ. ასეთი მონაცემი კი იმაზე მიანიშნებს, რომ საქართველოში რეალურად საშუალო ფენის ფორმირება ვერ ხერხდება.

ძირითადი ნაწილი

საშუალო კლასის კვლევა მნიშვნელოვანია იმიტომ, რომ სწორედ ეს კლასია ერთგვარი დამაკავშირებელი ხიდი საზოგადოების დანარჩენ ორ ჯგუფს, მდიდრებსა და ღარიბებს შორის.

ადამიანის (ოჯახის) საშუალო კლასისადმი მიკუთვნებისათვის აუცილებელია მისი მატერიალურ-ქონებრივი, საშუალო მდგომარეობის, სოციალურ-პროფესიული სტატუსის და თვითიდენტიფიკაციის გარკვეული თანხვედრა. ამასთან, საზოგადოების წინსვლა, ეკონომიკური აღმავლობა დადებით კორელაციაშია საშუალო კლასის სიდიდესთან და მის წილთან მოსახლეობაში.

სამწუხაროდ, საქართველოში მიმდინარე პროცესებმა, საშუალო კლასზე მეტად მდიდრებისა და ღარიბების ფორმირებას და რიცხოვრივ ზრდას შეუწყო ხელი. უფრო მეტიც, სწორედ ადრე არსებული „ძველი წარმომადგენლების“ ხარჯზე მოხდა მდიდრებისა და ღარიბების მნიშვნელოვანი შევსება. გარკვეული „პრივილეგიები“ მიიღეს განაწილების ბერკეტებთან მყოფმა ნომენკლატურამ.

საბედნიეროდ, ბოლო წლებში საქართველოში გატარებულმა ღონისძიებებმა შეამცირა მასობრივი კორუფციის მასშტაბები, თუმცა ამას საშუალო ფენის ზრდაზე არსებითი გავლენა არ მოუხდენია. გაიზარდა საშუალო ნომინალური და რეალური ხელფასი. 2004 წელთან შედარებით საშუალო თვიური ნომინალური ხელფასი 6-ჯერ გაიზარდა. ასევე შემოსავლები უფრო გამჭვირვალე გახდა.

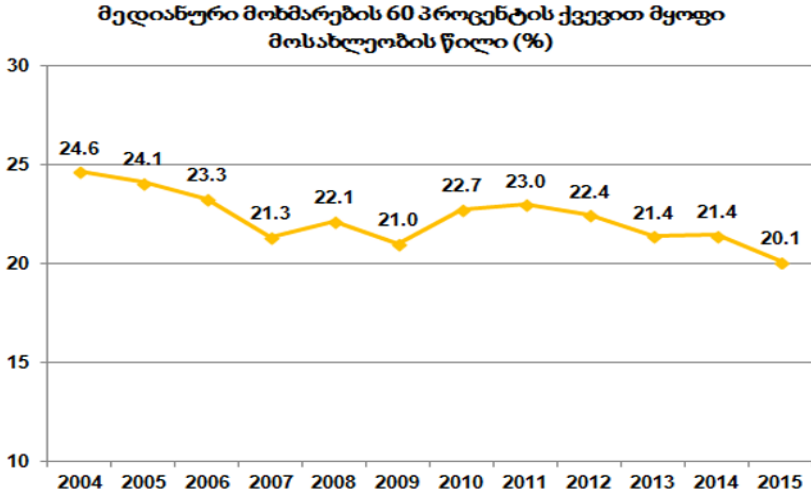
ხელფასები ცხრილი 1.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
საშ. თვეური ნომინალური ხელფასი, ლარი	156.6	204.2	277.9	368.1	534.9	556.8	597.6	636.0	712.5	773.1	818.0	900.4

ასევე ჩრდილოვანი ეკონომიკიდან შემოსავლები მნიშვნელოვნად შემცირდა. ეს საკმაოდ პროგრესული ტენდენციაა. მაგრამ ამასთან ერთად, მრავალმა ადამიანმა დაკარგა სამუშაო. თუმცა უმუშევრობის დონემ იკლო 2015 წლის მონაცემებით 241 ათას კაცამდე, ნაცვლად 305 ათასისა, რაც იყო 2012 წელს. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით უმუშევრობის დონე 11.8%-ია. გამოდის, რომ მოვიგეთ რაოდენობაში და არა ხარისხში. ოფიციალური სტატისტიკით, მოსახლეობის კეთილდღეობის დონე, მსყიდველუნარიანობა, ფულადი შემოსავლები რეალურ განზომილებაში (ინფლაციის გათვალისწინებით) არ გაუმჯობესებულა. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით სამომხმარებლო კალათაში შემავალი საქონლისა და მომსახურების ჯგუფებიდან მნიშვნელოვნად გაიზარდა ფასები სურსათზე 4,2%-ით, ფასები გაიზარდა ბოსტნეულისა და ბალჩეულის (22,4 პროცენტი), ხილისა და ყურძნის (8,9 პროცენტი), რძის, ყველისა და კვერცხის (3,1 პროცენტი), ზეთისა და ცხიმის (3,1 პროცენტი), თევზეულის (2,8 პროცენტი) და ხორცისა და ხორცის პროდუქტების (2,5 პროცენტი) ქვეჯგუფებზე; ფასების ზრდა დაფიქსირდა ქვეჯგუფზე – შაქარი, ჯემი, თაფლი, შოკოლადი, საკონდიტრო ნაწარმი (16,0 პროცენტი); ტრანსპორტის ჯგუფზე ფასები გაიზარდა 7,2 პროცენტით. ფასების მატება დაფიქსირდა პირადი სატრანსპორტო საშუალებების ექსპლუატაციაზე (10,1 პროცენტი) და სატრანსპორტო საშუალებების შეძენაზე (4,9 პროცენტი); ალკოჰოლურ სასმელებსა და თა-

მბაქოზე, 18,9%-ით, მედიკამენტებზე 2,5%-ით, არაფერს ვიტყვით კაფეებსა და რესტორნებზე.

ცხადია, რომ საშუალო კლასი არაა ის მოსახლეობა, რომელიც საშუალოდ მოიხმარს, და საშუალო შემოსავალი აქვს. ზოგადად ეს მოხმარების და კეთილდღეობის გარკვეული სტანდარტია. ამიტომ საშუალო კლასისადმი მისაკუთვნებლად შემოსავლების, სიმდიდრის და კეთილდღეობის დონე მხოლოდ იმ შემთხვევაში გამოდგება, თუ საბაზრო ეკონომიკა მაღალ დონეზე განვითარებული და სიღარიბის ზღვარს მყოფი მოსახლეობის რაოდენობა დაბალია. ხოლო საშუალო დონე საარსებო მინიმუმს 5-6-ჯერ უნდა აღემატებოდეს. საარსებო მინიმუმად აღიარებულია 169,7 ლარი. მედიანური მოხმარების 60%-ის ქვევით მყოფი მოსახლეობის წილი შეადგენს 20 პროცენტს. ყველასთვის გასაგები ენით რომ ვთქვათ, ოფიციალური მონაცემების მიხედვით, საქართველოში მოსახლეობის 20,1% ღარიბია. (იხ გრაფიკი 1.)

გრაფიკი 1.

საქართველოში შინამეურნეობათა საშუალო თვიური შემოსავალი ერთ სულზე დაახლოებით 284,5 ლარია. (იხ. ცხრილი 2). შემოსავლების სიდიდე კი, რომლის მიხედვითაც შინამეურნეობა შეიძლება საშუალო კლასს მიეკუთვნოს, 2-ჯერ მეტი მაინც უნდა იყოს.

შინამეურნეობების შემოსავლები (ცხრილი 2)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
მოსახლეობის საშუალო თვიური შემოსავლები (მილიონი ლარი)	353.2	387.5	426.8	544.7	575.4	649.2	711.1	808.8	906.9	1001.4	1039.9
საშუალო თვიური შემოსავლები ერთ შინამეურნეობაზე (ლარი)	346.7	385.3	422.5	540.3	569.2	651.2	705.9	788.4	887.2	983.9	1022.3
საშუალო თვიური შემოსავლები ერთ სულზე (ლარი)	92.3	102.6	115.2	147.2	154.5	178.6	195.2	218.4	246.6	273.1	284.5

საერთოდ, ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში საშუალო ფენის განმსაზღვრელად გარკვეული სტანდარტები არსებობს. ამ კატეგორიას განეკუთვნება ის ადამიანი, რომელსაც საბანკო ანგარიშზე განთავსებული აქვს 18 თვის საარსებო მინიმუმის ოდენობის თანხა, ჰყავს მანქანა, აქვს აგარაკი და კვირაში ერთხელ ოჯახთან ერთად რესტორანში საუზმობს ან ვახშმობს.

ქართულ რეალობაში იმისათვის, რომ საშუალო ფენას განეკუთვნებოდეს, სულ მინიმუმ საბანკო ანგარიშზე 3 025 ლარი უნდა გქონდეს (საარსებო მონიმუმი ჩვევით 168,1 ლარია, 18 თვის ოდენობა კი ზუსტად 3 025 ლარია). რაც შეეხება სხვა კომპონენტებს, როგორიცაა აგარაკი, მანქანა და ა.შ. ესეც ქართველების საკმაოდ ნაწილს არ აქვს, შესაბამისად, ისინი, რა

თქმა უნდა, საშუალო ფენას არ განეკუთვნებიან, ყოველ შემთხვევაში, საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით.

ამგვარად, საშუალო კლასის იდენტიფიცირება გულისხმობს პიროვნების (ოჯახის) გარკვეულ ფინანსურ-ეკონომიკურ სიმყარეს. იგი არ უნდა შეიცვალოს არანაკლებ ერთი წლის განმავლობაში მისი დასაქმების სტატუსის ან სხვა სოციალურ-ეკონომიკური ცვლილებების გამო.

**შინამეურნეობების განაწილება შემოსავლის
ჯგუფების მიხედ. (2015 წ.) (ცხრილი 3)**

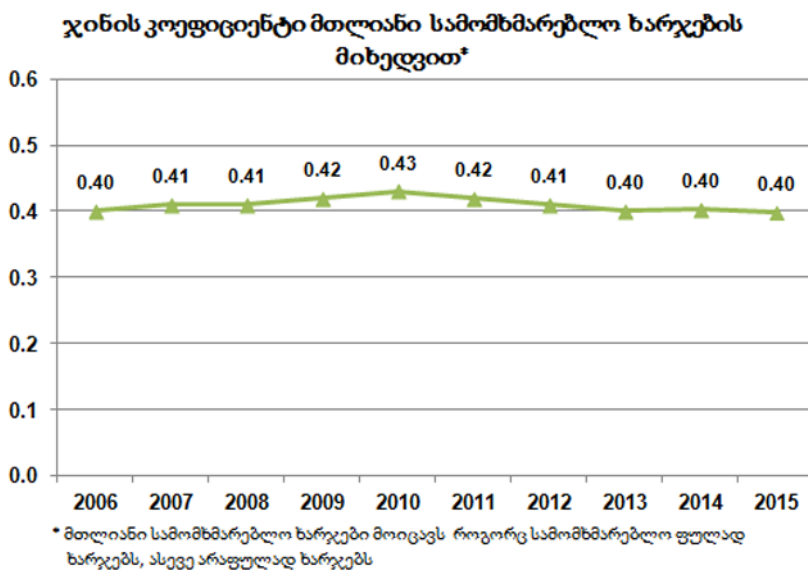
შემოსავლის ჯგუფი (ლარი თვეში)*	%
0-დან 500-მდე	35,7
500-დან 1000-მდე	33,3
1000-დან 1500-მდე	16,6
1500-დან 2000-მდე	6,9
2000 და მეტი	7,5

ამ მონაცემების მიხედვით დღევანდელ პირობებში კეთილდღეობის დონით საშუალო კლასს შეიძლება მივაკუთვნოთ მოსახლეობის 7,5%, ანუ დაახლოებით 320-350 ათასი ადამიანი. ღარიბი იყო 80%, რაც ამაჟამადა შემცირდა 35,7%-მდე. ხოლო 0,8% გახლავთ მდიდარი.

საქართველოში „ჯინის კოეფიციენტი“ (იგი ასახავს შემოსავლების უთანაბრობას)¹ 0,40-ია. ეს მიუთითებს, რომ საშუალო ფენა ჯერ კიდევ მეტად მცირეა. საზოგადოება, პრაქტიკულად მდიდრებად და ღარიბებად იყოფა. ბოლო პერიოდში ჯინის კოეფიციენტი ოდნავ არის შემცირებული. ყველაზე მაღალი კი 2009-2011 წლებში – 0,43. (იხ.გრაფიკი 2).

1 ქეთევან შენგელაია, „ჯინის კოეფიციენტი, შემოსავლების უთანაბრობის მაკროეკონომიკური მაჩვენებელი“, სამეცნიერო ჟურნალი „სეუ და მეცნიერება“, 2015წ. №2(2), გვ. 368-377.

რაც უფრო მაღალია „ჯინის კოეფიციენტი“, მით უფრო განუვითარებელია ქვეყანა, მით უფრო ღრმაა სოციალური დიფერენცირება და სახელმწიფომ ამ უთანაბრობის შესამცირებლად შესაბამისი პოლიტიკა უნდა განახორციელოს. კვლევები ცხადყოფს, რომ თუ საზოგადოების ყველაზე მდიდარი 10%-იანი ნაწილის შემოსავლები 10-ჯერ და მეტად აღემატება ყველაზე ღარიბი 10%-ის შემოსავლებს, ყალიბდება სოციალური დაძაბულობა და გაუცხოება. ფაქტობრივად ყალიბდება განსხვავებული სუბკულტურა – ცხოვრების წესი, მოხმარება და სხვა.

(გრაფიკი 2).

გადავხედოთ საქართველოს მოსახლეობის საშუალო თვიურ შემოსავლებს, ერთ სულზე გაანგარიშებით უღარიბეს და უმდიდრეს 10%-ში. იხ ცხრილი 4.

აღნიშნული სტატისტიკა ცხადყოფს, რომ 2013 წლის მონაცემებით საქართველოში ყველაზე მდიდარი 10%-ის შე-

**საქართველოს მოსახლეობის საშუალო თვიური შემოსავლები.
განგარიშებული ერთ სულზე, წლებისა და დეცილების
მიხედვით (ლარი) ცხრილი 4.**

წელი	პირველი დეცილი	მეათე დეცილი
2010	26.3	544.6
2011	30.6	593.6
2012	40.7	635.3
2013	51.4	719.3

მოსავლები, განგარიშებული ერთ სულზე თითქმის 14–ჯერ აღემატება ყველაზე ღარიბი 10%-ის შემოსავლებს, განგარიშებულს ერთ სულზე. კიდევ უფრო მწვავე იყო ეს განსხვავება 2010 წლამდე: საზოგადოების ყველაზე მდიდარი 10%-ის შემოსავლები 20–ჯერ და მეტად აღემატებოდა ყველაზე ღარიბი 10%-ის შემოსავლებს. სწორედ ეს იწვევს გაუცხოებას საზოგადოებაში, ნიჰილიზმს და ინდიფერენტულობას მოვლენების მიმართ. ადამიანებს არ აინტერესებთ რას მოიმოქმედებს მთავრობა, როგორ ჩატარდება არჩევნები, რადგან რწმენა დაკარგული აქვთ და მიიჩნევენ, რომ მთავრობის წევრები საკუთარ შემოსავლებზე ფიქრობენ მხოლოდ.

დასკვნითი ნაწილი

საშუალო კლასის დაბალ წილს განაპირობებს სუსტი რეალური სექტორი, საშუალო და მცირე ბიზნესის დაბალი დონე. საშუალო ბიზნესის წილად მოდის მთელი გამოშვების მხოლოდ 15%, მაშინ როცა ევროკავშირში ეს მაჩვენებელი 25%-ს აღწევს. ერთი ამდენიც მსხვილ ბიზნესს უკავია. ხოლო საქართველოში მსხვილი ბიზნესის წილი ევროკავშირისას 2–ჯერ აღემატება, სამაგიეროდ საშუალო და მცირე ბიზნესის წილი 3–ჯერ დაბალია შესაბამის ევროპულ მაჩვენებელთან შედარე-

ბით. არადა, მცირე და საშუალო ბიზნესი არის ახალი სამუშაო ადგილები, მასობრივი დასაქმება, სოციალური და ეკონომიკური სტაბილურობა.

თვით აშშ-ში სახელმწიფო შეკვეთების დიდი ნაწილი მართალია მსხვილ კომპანიებს მიეცემა, მაგრამ ისინი შეკვეთების 70%-ს ქვეკონტრაქტების სახით გადასცემენ უფრო მცირე და მობილურ კომპანიებს. ეს აჩქარებს ბიზნესის განვითარებას და კონკურენტულ გარემოში საკუთარი ნიშის შენარჩუნების შესაძლებლობას.

ამიტომ სახელმწიფომ საშუალო კლასის რაოდენობის ზრდას ორი მიმართულებით უნდა შეუწყოს ხელი: 1. მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებით, საგადასახადო სისტემის შემდგომი ლიბერალიზაციით; 2. მსხვილი ბიზნესის სოციალური პასუხისმგებლობის ამაღლებით.¹

თუ რამდენად მაღალია მოსახლეობაში საშუალო კლასის წილი, იმდენად ძლიერია მისი გავლენა სახელმწიფოს სოციალურ-ეკონომიკურ პოლიტიკასა და განვითარების ვექტორზე. ამით ამ კლასს გარკვეული ისტორიული მისიაც აკისრია: არ დაუშვას პოლიტიკაში მარგინალური შეხედულების პოლიტიკური ძალები, რათა საფრთხე არ შეექმნას ქვეყნის პოლიტიკურ სტაბილურობას. ეს პრინციპი ირლვევა იქ, სადაც ადგილი აქვს საშუალო კლასის ისტორიული როლის დაკნინებას და იგნორირებას. მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის მაგალითი ადასტურებს, რომ რევოლუციები როგორც წესი ხდება იმ ქვეყნებში, სადაც დაკნინებულია საშუალო კლასის ფუნქცია, მისი არ ესმით ხელისუფალთ და შედარებით ადვილია მისი ჩახშობა, იგნორირება, მანიპულირება... გარკვეულწილად ეს მოხდა 1930-იანი წლების დასაწყისში გერმანიაში, როდესაც ნაცისტები მოვიდნენ ხელისუფლებაში. ამის საპირისპიროდ საშუალო კლასი და საზოგადოება აღმოჩნდა მოწოდების სიმალლეზე საფრანგეთში, როდესაც საპრეზიდენტო არჩევნებში 2002 წელს არავითარი შანსი არ დაუტოვა ულტრანა-

1 ქ. შენგელია, მსხვილი ბიზნესის ტრანსფორმაციის ეკონომიკური ფაქტორები, ჟურნ. ეკონომიკა, №7, 2009წ.

ციონალისტ ლე პენს და მემარჯვენე-ცენტრისტი შირაკი აირჩია. უფრო მეტიც, საფრანგეთის 2007 წლის საპრეზიდენტო არჩევნებში ამომრჩეველთა ხმების $\frac{3}{4}$ -ზე მეტი სწორედ ცენტრისტული ძალების წარმომადგენელმა სარკოზიმ მიიღო. შემთხვევითი არ არის, რომ საფრანგეთის წინა პრეზიდენტი ფრანსუა ოლანდი, 2012 წლის 6 მაისის საპრეზიდენტო არჩევნების მეორე ტურის შედეგების საფუძველზე გამარჯვებული, სოციალისტური პარტიის პირველი მდივანი გახლდათ. იგი საშუალო კლასის ოჯახშია დაბადებული. დედა სოციალური მუშაკი იყო, მამა კი ექიმი. ხოლო 2017 წლის არჩევნების მიხედვით ცენტრისტმა ემანუელ მაკრონმა ხმათა 66,10 % მოიპოვა, „ნაციონალური ფრონტის“ ლიდერმა მარინ ლე პენმა კი მხოლოდ 33,9 %-იანი მხარდაჭერა მოიპოვა. ემანუელ მაკრონიც საშუალო კლასის ოჯახიდანაა. ფრანგები აღნიშნავენ, რომ საფრანგეთის არჩევნების შედეგი- „ძლიერი, გაერთიანებული ევროპის გამარჯვებაა“.

იმ კატაკლიზმებისა და რევოლუციური ცვლილებების გათვალისწინებით, რასაც ადგილი ჰქონდა საქართველოს სინამდვილეში რთული 1990-იანი წლების შემდეგ, შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში საშუალო კლასი ჯერ კიდევ ჩამოყალიბების და კუთვნილი ისტორიული ადგილის ძიების პროცესშია. ამიტომ საშუალო კლასის ფორმირებას და მისი წილის გაზრდას უკავშირდება ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების ტენდენციები.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Galbraith J.K. The Economics of Innocent Fraud, NY, 2004.
2. Гириев С. Мифи экономики, заблуждения и стереотипы. Санкт –Петербург. 2005.
3. Манделл Р.А. Денежная теория: процент инфляция и рост в мировой экономике. Мировая экономика, 1975.
[http://: www.economy.ge/economics-sectors/makroekonimika](http://www.economy.ge/economics-sectors/makroekonimika)

REFERENCES:

1. Galbraith J.K. The Economics of Innocent Fraud, NY, 2004;
2. Giriev S. Myths of Economics, Misconceptions and stereotypes. Saint Petersburg. 2005.
3. Mandell R.A. Monetary theory: the percentage of inflation and growth in the Global economy. The World Economy, 1975.

**THE MAIN DIRECTIONS OF INCREASING
LIVING STANDARD IN GEORGIA**

Ketevan Shengelia,

PhD in Economics,

Associate professor,

Georgian National University

Ana Jikia

PhD Student, GTU

RESUME

The higher the middle class share in a population is, the stronger is its influence on social-economic policy and development vector. This class bears a certain historical mission in this regard: not to allow political powers having marginal opinions in politics in order to avoid threatening the political stability of a country. These principles are violated where the historical role of middle class is declined and ignored. The examples of many countries demonstrate that as a revolution happens in countries where the function of middle class is minimized or misunderstood.

Therefore, the state should support the growth of middle class in two basic ways: 1. development of small and medium-sized business, further liberalization of taxation system. 2. increasing a social responsibility of large businesses.

Key words: Income inequality, small and medium-sized business, social responsibility of business, welfare levels.